

► De Publieke Omroep: compact, met focus en klaar voor de toekomst.

Wat de VVD betreft, is een pluriforme publieke omroep essentieel in een goed werkende democratie. Wij geloven in een publieke omroep waar het zwaartepunt ligt op **nieuws, journalistiek, sport en culturele (evenementen)**. Dit moet wat de VVD betreft dan ook worden aangescherpt in de Mediawet. Een publieke omroep, met haar journalistieke codes, is ook belangrijk ten tijde van onrust in de samenleving, de toename van fake-news en het dalende vertrouwen in de overheid.

Maar: wel een publieke omroep die klaar is voor de toekomst. Een publieke omroep die digitaal toegankelijk is (en van deze tijd), afgeslankt, transparant, met een gezonde en gebruikelijke governance en met een duidelijke afgebakende taak. Pluriform op basis van de huidige samenleving en niet op basis van de verzuiling of je goede connecties in Hilversum of Den Haag. Op dit moment is de definitie van pluriformiteit nauw, ledenaantallen zijn doorslaggevend, geworven van onder andere belastinggeld. Voor de VVD is dat niet pluriform en niet meer van deze tijd. Dat betekent niet dat we afscheid hoeven te nemen van bestaande omroepen, wanneer zij voldoen aan de kwalitatieve criteria, kunnen zij zich bundelen in mediahuizen.

Wat de VVD betreft hervormen wij de publieke omroep langs vier pilaren: I) een publieke omroep die klaar is voor de toekomst, modern en transparant, II) een publieke omroep met gangbare governance, compacter en bestuurbaarder, III) pluriformiteit in een modern jasje en IV) kosten & inkomsten.

1. Pluriformiteit in een modern jasje

De publieke omroep staat onder druk. Intern is het onrustig, het systeem is uitgegroeid tot een onbestuurbaar orgaan en de pluriformiteit op basis van de verzuiling maakt dat de samenleving niet altijd aansluiting vindt bij de programmering. De situatie is niet houdbaar en ondanks dat het bewustzijn van de noodzaak tot veranderingen zichtbaar is geworden blijkt politieke druk nodig om het moderniseren, het snijden in eigen vlees en het loslaten van eigen belang te versnellen. De VVD is van mening dat het tijd is om een stap verder te gaan dan losse initiatieven om één en ander bij te sturen, maar komen met een drastische systeemverandering met een sterke en compacte publieke omroep als doel.

Het systeem

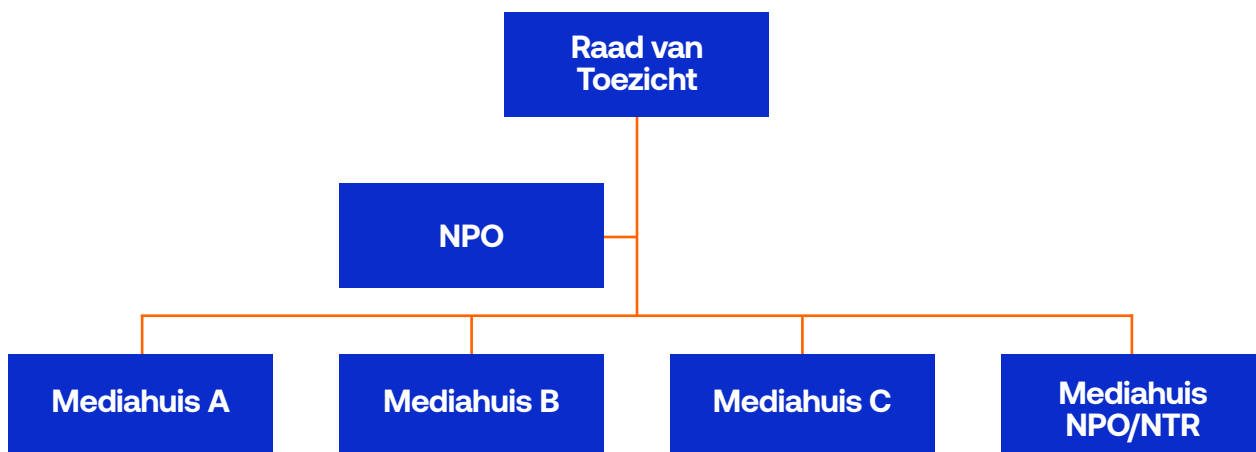
Binnen de NPO kennen we meerdere omroepverenigingen, omroepen en twee taakomroepen (NOS en NTR). Allen met een eigen redactie, faciliterende teams (finance, hr, marketing etc.), eigen raad van bestuur (rvb), raad van toezicht (rvt) etc. Het maakt het besturen van onze publieke omroep niet alleen onnodig ingewikkeld, het is ook te duur en inefficiënt. Volgens de huidige Mediawet hebben omroepen het recht om hun governance in te richten naar eigen inzicht vanwege het recht op vereniging. De constructie van onze publieke omroep is complex, te complex.

Omroepen hangen als verenigingen onder de paraplu van de NPO. De NTR en NOS staan daar als taakomroepen naast, maar toch op afstand van de NPO. (Taak)omroepen hebben het recht op redactionele vrijheden en staan voor hun eigen pluriforme kleur. De NPO gaat als paraplu over de jaarplanning en het toekennen van slottijden. Maar toch lijkt dit systeem vandaag de dag niet meer goed te functioneren. Schandalen op de werkvloer leggen bloot dat het verenigingsrecht het ingrijpen in de onfatsoenlijke governance in de weg zit, evenals het feit dat sommige omroepen zijn uitgegroeid tot eilanden die niet meer in verhouding staan tot de positie die zij hebben in de samenleving. Anderzijds overstijgt de NPO het pluriforme stelsel in haar formaat en bemoeizucht. Het draait net te vaak over invloed en geld. Alles is verscholen achter de wettelijke taak dat omroepverenigingen aantoonbaar verankerd moeten zijn in de samenleving en als vereniging bijna onaantastbaar zijn.

Het fundament onder het huidige “pluriforme” stelsel van de publieke omroep zijn verenigingen (incl. de rechten die komen bij een vereniging). Zij krijgen geld van leden en vanuit de NPO (die het weer van OCW ontvangt). Je kunt vraagtekens plaatsen bij de vraag of omroepen pluriform zijn. Zo hoppen presentatoren en dj’s van omroep naar omroep om een programma te mogen presenteren binnen een bepaald toegewezen tijdsslot. Het bestaansrecht van een omroep valt of staat op dit moment bij de grens van 50.000 leden. Om op de peildatum voldoende leden te hebben zetten omroepen mensen (marketingteam) en middelen (belastinggeld) in om weer voldoende ledenaantallen te halen. En dat terwijl steeds minder mensen lid worden van een politieke partij of omroep, terwijl we dit nog steeds een gangbare meetmethode vinden. Niet alleen het lidmaatschap-criterium als basis om vast te stellen of er draagvlak is voor een bepaald geluid is achterhaald, ook het feit dat lineaire televisie nog de grootste focus heeft. Er zijn omroepen die met hun content miljoenen views halen in een specifieke leeftijdscategorie. Dat telt onvoldoende mee. Dit maakt dus dat een systeemverandering nodig is.

Wat de VVD betreft is de vraag die voorligt, of die aantoonbare maatschappelijke verankering een fundament is voor pluriformiteit? Dat antwoord is nee. Daarom willen wij stoppen met verenigingen en doorgaan met productiehuisen, gebundeld in mediahuisen. Daarmee kunnen we de taakstelling in de Mediawet aanscherpen. Nieuwe organisatie: één rvt (externen en geen link naar omroephuizen) met daaronder één rvb, één lid afkomstig van één omroephuis, inclusief de NPO. Wellicht ten overvloede maar belangrijk: de NPO krijgt uiteraard geen zendtijd.

Hiermee neem je afscheid van vele rvb’s waar met de huidige vorm (vrijheid van vereniging) geen invloed op uitgeoefend kan worden, ook van de bijbehorende rvt’s.

Voorstel:

- ▶ Enkele omroephuizen, waarvan één NOS/NTR en één NPO (deze komt dan op gelijke voet met de omroephuizen, maar geen zendtijd);
- ▶ Eén rvt als paraplu boven de omroephuizen met onafhankelijke toezichthouders;
- ▶ Elk mediahuis levert één bestuurder;
- ▶ De overige huizen vertegenwoordigen een maatschappelijke stroming in de vorm van productiehuisen. Voortborduren op al bestaande samenwerkingen als MAX/WNL en AVROTROS/PowNed;
- ▶ We laten de wettelijke taak maatschappelijke verankering (leden) als leidend criterium los en beoordelen toetreders op basis van verschillende variabelen: toevoeging landschap, gezonde governance, kwaliteit productie, draagvlak (kan views/leden zijn);
- ▶ Eén erin, één eruit-principe. Er komt een verantwoordelijkheid bij de (vernieuwde) toezichthouder om hierop toe te zien.

NPO

Wat de VVD betreft vergroten we de invloed van de mediahuizen op de programmering. Op dit moment ligt dit vrijwel volledig bij de NPO wat bijdraagt aan het gebrek aan transparantie. Wat ons betreft, komt de nieuwe overkoepelende Raad van Bestuur (incl. NPO) tot een gezamenlijke jaarplanning. De NOS/NTR krijgen vaste posities in het bestel omdat zij de landelijke sport en cultuur evenementen verslaan en het nieuws brengen.

De NPO zal wat de VVD betreft transformeren van een spelverdeler naar een facilitator. Zij krijgt een scheidsrechters-rol wanneer de mediahuizen er zelf niet uitkomen. De NPO zal zich gaan focussen op het zo optimaal laten functioneren van de mediahuizen door in te zetten op onder andere digitalisering en samenwerking met regionale- en lokale omroepen. Op dit moment ligt de verdeling van financiële middelen 100% bij de NPO. Wat ons betreft komt dit te liggen bij de overkoepelende Raad van Bestuur. Uiteraard blijft er een minimumbudget voor productiehuisen.

De toezichthouder

Een nieuwe inrichting van de NPO vraagt om een scherpe toezichthouder. Op dit moment stelt het ledenaantal vast of je recht hebt op het toe- of uittreden als omroep. In de praktijk treden er vooral aspirant-omroepen toe en zelden af. De in de Mediawet verankerde criteria zullen door de toezichthouder moeten worden gecontroleerd op naleving. Op basis van objectieve criteria, inclusief het hebben van sterke redactiestatuten. Zowel op het moment van toetreden, tussentijds als op het moment van verlengen.

Het Commissariaat voor de Media functioneert momenteel nog niet naar behoren. De VVD gelooft dat deze hervorming enkel kan slagen wanneer tegelijkertijd de toezichthouder op volle sterkte komt. Wat de VVD betreft is de toezichthouder (politiek) neutraal. Dit om discussies te voorkomen die de journalistiek onnodig verder onder druk zet.

Digitalisering

In grote mate is de variabele 'leeftijd' te koppelen aan de manier waarop mensen nieuws tot zich nemen en de vraag om lineaire tv/entertainment en tv 'on demand'. Het doorgaan met de klassieke lineaire programmering via drie zenders is kostbaar en niet gericht op de toekomst. NPO Start is een goed begin maar kan in haar huidige vorm niet concurreren met de streamers, Videoland, Netflix etc. Er werken op dit moment veel medewerkers aan NPO Start, terwijl deze streamingsdienst qua kwaliteit en snelheid niet in de buurt komt van internationale streamers. Wat de VVD betreft laten we dit kostbare project los en zetten we in op twee trajecten, 1. white labels van een goedwerkend platform en 2. gebruik van externe platforms en het samenwerken met commerciële partijen. Digitaliseren is geen luxe, het is noodzakelijk om de relevantie van een publieke omroep te blijven garanderen.

2. Een publieke omroep die klaar is voor de toekomst.

Naast het feit dat voor de VVD een systeem dat gebaseerd is op verzuiling met kostbare bestuurslagen een reden is om het huidige systeem op de schop te gooien is ook het gebrek aan transparantie zowel in kosten als op governance een reden om het systeem te willen veranderen. De afgelopen jaren kenmerken zich door te veel schandalen op de werkvloer van verschillende (taak)omroepen. Van grensoverschrijdend gedrag en schijnconstructies tot onacceptabele uitspraken tijdens uitzendingen. Het sentiment dat de publieke omroep niet meer van deze tijd is, groeit daardoor gestaag. Wat deze schandalen hebben blootgelegd is dat Hilversum onvoldoende zelfreinigend vermogen heeft. Bestuurders blijven zonder termijnen onbeperkt zitten, inclusief dubbele rollen. Te veel omroepen voelen niet de urgentie om een fatsoenlijke governance in te richten en beroepen zich op het verenigingsrecht.

Ook zijn er weeffouten blootgelegd die wat de VVD betreft tijdens de herziening van de Mediawet zullen moeten worden aangepakt. De eerdergenoemde voorstellen om af te stappen van de verplichting om maatschappelijk verankerd te zijn (ledenaantallen) maakt dat we het aantal bestuurslagen drastisch kunnen terugschroeven en de bestuurbaarheid zal verbeteren. We gaan de focus verleggen van het belang van de eigen omroep naar het gezamenlijk belang. In het belang van de medewerkers, de journalistiek en de kijkers.

Het loslaten van de voorwaarde om verenigingen te zijn maakt het mogelijk om voorwaarden te stellen aan governance. En ondanks dat we in dit voorstel teruggaan naar één rvb en één rvt blijft de VVD aansturen op het wettelijk vastleggen van gezonde governance. Op dit moment zijn er bestuurders die ook leidinggevende zijn, bestuurders die al 25 jaar zitten, bestuurders die alleen besturen etc. Wij doen de volgende voorstellen om de governance te verbeteren:

- ▶ Werving rvt-leden gaat via een openbare sollicitatieprocedure met een publiekelijk te lezen vacaturetekst. Zij hebben geen relatie tot één van de productiehuizen;
- ▶ Er komt een maximumtermijn voor bestuurders van twee termijnen;
- ▶ Bestuurders komen voort uit de omroephuizen maar aangesteld door de onafhankelijke rvt;
- ▶ Geen dubbele petten. Je mag dus niet langer een uitvoerende leidinggevende rol bekleden en bestuurslid zijn.

Transparantie

Zoals eerder benoemd zijn zowel de NPO als de omroepen niet transparant genoeg. Het gebrek aan transparantie loopt langs vier lijnen:

1. Transparantie in salarisconstructies en het gebruik van externe productiehuizen
2. Transparantie met betrekking tot de begroting en uitgaven van programma's
3. Transparantie in de toezeggingen slottijden in de jaarprogrammering van de NPO

3. Kosten & inkomen.

Een sterkte publieke omroep kost geld, daar is de VVD zich bewust van. Maar het vergroeide systeem observerende en daarbij optellend dat de publieke omroep compacter en efficiënter moet kunnen we concluderen dat de NPO haar organisatie moet aansturen met minder. Het uitgangspunt moet wat de VVD betreft een reorganisatie zijn: Fit For Future. Wij willen voorkomen dat de bezuinigingen vallen bij journalisten en makers, maar landen bij overhead. Enkele voorstellen met betrekking tot de voorgenomen bezuiniging (van 100 miljoen):

- ▶ Besparen door samenwerken, opzetten Shared Service Centers;
- ▶ Het afslanken van bestuurslagen: rvt's en rvb's;
- ▶ Samenwerken met commerciële partijen, inzetten op digitalisering;
- ▶ Het concretiseren van kerntaken: journalistiek, nieuws, cultuur, culturele evenementen en sport (nationale teams);
- ▶ Onderzoek te doen naar (digitale) tv-zenders, radiokanalen en deze leggen over de nieuwe geconcretiseerde taakstelling en afgeslankte mediahuizen. Dit kan een slag minder.

De Stichting Ether Reclame (STER)

Op dit moment genereert de publieke omroep enkel (eigen) inkomsten via de STER (enkel via lineaire tv) en inkomsten via het ministerie van OCW (belastinggeld). Doordat STER-inkomsten enkel gekoppeld zijn aan lineaire tv, welke terugloopt, lopen ook de STER-inkomsten terug. Het laten toetreden van de STER tot de digitale markt kan de markt verstoren en daarom wil de VVD daar zeer terughoudend in zijn. Het zou betekenen dat een met belastinggeld gesubsidieerde dienst gaat concurreren met particuliere media en dat mag niet de bedoeling zijn. VVD-standpunt:

- ▶ De publieke omroep is reclame-luw;
- ▶ Voorlopig blijft de STER alleen zichtbaar op lineaire tv, uitbreiding naar de publieke streamer kan alleen na onderzoek naar ongelijke concurrentie en de gevolgen voor de gehele media-markt;
- ▶ Er komt vanuit het ministerie OCW structureel overleg waar ook de commerciële spelers bij betrokken zijn. Pluriform is publiek & privaat;
- ▶ Het is niet de bedoeling dat het ministerie toestemming geeft om de STER-inkomsten te vergroten om daarmee de bezuinigingen op te vangen.